

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNIT**

Ladislav Markovič

**HUDBA OKOLO NÁS
(2. časť)**

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: Mgr. Ladislav Markovič

Kontakt na autora UZ: Základná škola, Kúpeľná 2, 080 01
Prešov
skola@zskuppo.sk

Názov: Hudba okolo nás (2. časť)

Rok vytvorenia: 2014

**Oponentský posudok
vypracoval:** PaedDr. Eva Bilišňanská

ISBN 978-80-565-1047-6

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

OBSAH:

Úvod	4
1) Ľudský hlas – najkrajší hudobný nástroj	5
2) Literatúra	22

ÚVOD

Hudba, napriek svojej akustickej fyzikálnej podobe, evokuje predovšetkým emocionálny a estetický zážitok. Práve to ju zaraďuje medzi humanitné predmety v systéme nižšieho sekundárneho vzdelávania.

Práca nadväzuje na vyučovací predmet hudobná výchova. Námety v nej spracované sú zacielené na rozvíjanie hodnotovo pozitívneho a kreatívneho štýlu života na základe nonkognitívnych funkcií a procesov. Dôraz kladie na skúsenosť z prežívania žiakov a aktívnu účasť na nových skúsenostiach a zážitkoch získaných hudobnou percepciou, vokálnou a inštrumentálnou hudobnou reprodukciou a produkciou. Ciele súvisiace najmä s psychomotorickou oblasťou, vnímaním hudby a komunikáciou prostredníctvom hudby s okolitým svetom sú prepojené aj na oblasť kognitívnu. Miesto hudby v zmysluplnom využívaní voľného času je afektívnym zameraním práce.

Kvízy, doplňovačky, priradovania, hudobné hry a cvičenia posilňujú kompetencie k celoživotnému učeniu sa, sociálne komunikačné kompetencie, kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií a kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry.

**ĽUDSKÝ HLAS - NAJKRAJŠÍ HUDOBNÝ NÁSTROJ - kvízy, prirad'ovacie
cvičenia, doplňovacie cvičenia, praktické cvičenia, hudobné hry**

Kvíz: „Čo je hlas?“

Úlohy pre žiaka:

Prečítaj si pozorne kvízovú otázku, porozmýšľaj a napiš do svojho notového zošita písmeno zo začiatku (iba jednej) správnej odpovede .

Kvízová otázka: „Čo je hlas?“

A. **Hlas** je zvuk, ktorý vydávajú živočíchy (napríklad človek, opica, pes, mačka, vtáčik)

B. **Hlas** je zvuk, ktorý vydávajú hudobné nástroje (napríklad gitara, trúbka, bubon, husle)

C. **Hlas** je zvuk, ktorý vydávajú stroje (napríklad mlynček na kávu, mixér, vlak)

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, zošit, pero

Kvíz: „Ako vzniká hlas?“

Úlohy pre žiaka:

Prečítaj si pozorne kvízovú otázku, porozmýšľaj a napiš do svojho notového zošita písmeno zo začiatku (iba jednej) správnej odpovede .

Kvízová otázka: „Ako vzniká hlas?“

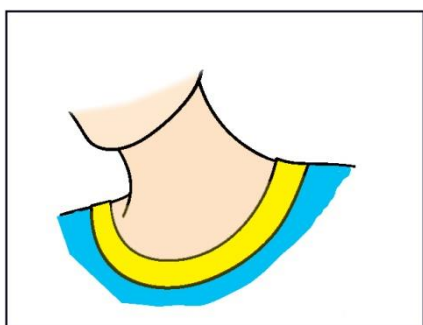
A. **Hlas vzniká** pomocou vydychovaného vzduchu v ústach.

B. **Hlas vzniká** pomocou vydychovaného vzduchu v nose.

C. **Hlas vzniká** pomocou vydychovaného vzduchu chvením hlasoviek v hrdle.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, zošit, pero

Praktické cvičenie ku kvízu „Ako vzniká hlas?“

Úlohy pre žiaka:

Presvedč sa o správnej a nesprávnych odpovediach

A. Zhlboka sa nadychuj a vydychuj ústami, ako keď si zadychčaná po behu alebo nejakom cvičení. Prilož zľahka dlaň ruky na dolnú časť hrdla tak, aby sa dotýkala aj hrudníka.

Pouč sa: Pri dýchaní ústami nevzniká hlas, lebo hlasivky sa nechvejú.

B. Zhlboka sa nadychuj a vydychuj nosom. Prilož zľahka dlaň ruky na dolnú časť hrdla tak, aby sa dotýkala aj hrudníka.

Pouč sa: Pri dýchaní nosom nevzniká hlas, lebo hlasivky sa nechvejú.

C. Zhlboka sa nadýchni nosom a pri výdychu ústami vyslovuj hlásku „h“ Prilož zľahka dlaň ruky na dolnú časť hrdla tak, aby sa dotýkala aj hrudníka.

Pouč sa: Pri vyslovovaní hlásky vzniká hlas, lebo hlasivky sa chvejú.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač

Zapamätaj si! Rozdiely medzi človekom a ostatnými živými tvormi:

Človek dokáže hlasom vyjadriť všetky hlásky abecedy.

Zvieratá dokážu hlasom vyjadriť len niektoré zvuky.

Človek dokáže svojím hlasom napodobniť hlasy zvierat.

Zvieratá nedokážu napodobniť ľudský hlas.

Človek dokáže hlasom vyjadriť myšlienky.

Zvieratá si hlasom len dávajú signály.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač

Doplňovacie cvičenie: Ako môže človek používať hlas

Úlohy pre žiaka:

Ak vieš doplniť chýbajúce písmená v slovách na konci viet prihlás sa a prečítaj celú vetu nahlas.

1. Človek môže šep...

2. Človek môže roz...

3. Človek môže kri...

4. Človek môže spie...

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač

Kvíz: „Čo je pre hlas škodlivé?“

Úlohy pre žiaka:

Prečítaj si pozorne kvízovú otázku, porozmýšľaj prihlás sa a prečítaj správnu odpoveď.

Kvízová otázka: „Čo je pre hlas škodlivé?“

- A. Pre hlas je škodlivé šepkanie.
- B. Pre hlas je škodlivé rozprávanie.
- C. Pre hlas je škodlivé kričanie.
- D. Pre hlas je škodlivé spievanie.

Zapamätaj si! Kričaním si môžeš poškodiť hlasivky.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, zošit, pero

Oprav nesprávne tvrdenie

Úlohy pre žiaka:

Prečítaj si pozorne jednotlivé vety, porozmýšľaj a zisti, ktorá z nich je nepravdivá. Zmeň ju tak, aby bola správna a zapiš ju do svojho zošita.

- A. Pre hlasivky je škodlivé rýchle pitie chladených nápojov.

B. Pre hlasivky je škodlivé rýchle jedenie zmrzliny a iných mrazených výrobkov.

C. Pre hlasivky je škodlivé konzumovanie horúcich jedál.

D. Pre hlasivky je škodlivé pitie nápojov s bublinkami.

E. Pre hlasivky je škodlivé pitie horúcich nápojov.

F. Pre hlasivky je škodlivé konzumovanie jedál a nápojov, ktoré sú teplé.

Zapamätaj si! Hlasivky si môžeš prechladit' alebo popáliť.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, zošit, pero

Praktické cvičenie: Čo nie je pre hlas škodlivé

Úlohy pre žiaka:

Zašepkaj tento text – urob z neho slovnú reťaz tak, že každý žiak zašepká len jeden úsek oddelený lomkami (pozn. lomka = šikmá čiara)

Povedali mnohí, / že už pôjdu s nami /

šepká: 1. žiak / 2. žiak /

a teraz si túto / hudú so svrčkami . /

šepká: 3. žiak / 4. žiak /

Ďalší žiaci opakujú rovnakým spôsobom tú istú vetu.

Povedz nahlas nasledujúci text – urob z neho slovnú reťaz tak, že každý žiak povie len jeden úsek oddelený lomkami:

Povedali mnohí, / že už pôjdu s nami /

a teraz si túto / hudú so svrčkami. /

Nauč sa spievať nasledujúci text na melódiu pesničky „Hodina slovenčiny“ od skupiny ELÁN podľa hry na klavíri a spevu pána učiteľa:

Povedali mnohí, / že už pôjdu s nami /

a teraz si túto / hudú so svrčkami. /

Skús pripojiť k spevu plieskanie a tleskanie ako v rockovej hudbe

Povedali mnohí, / / že už pôjdu s nami /

pl tl pl tl / pl tl pl tl / pl tl pl tl /

a teraz si túto / / hudú so svrčkami /

pl tl pl tl / pl tl pl tl / pl tl pl tl /

Vypočuj si celú pesničku „Hodina slovenčiny“ v podaní skupiny ELÁN

Vieš, že ? Skupina ELÁN naspievala aj pesničku „Hodina angličtiny“.

Poznáš nejaké iné piesne od skupiny ELÁN?

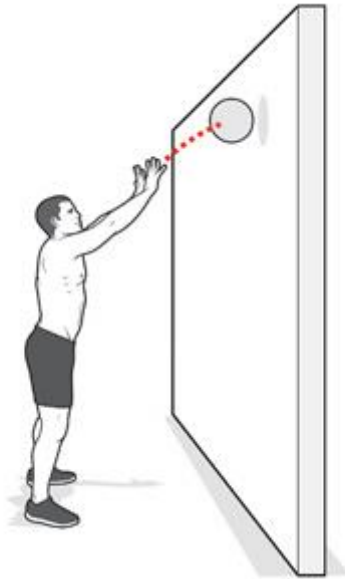
Skús vyhladať na webe nejakú známu pieseň od skupiny ELÁN.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, počítač s internetovým pripojením, klavír

Pouč sa: Čo je ozvena a ako vzniká ?

Ozvena sa cudzím slovom nazýva echo.

Ozvena vzniká tak, že zvuk (spev, hra na hudobnom nástroji, zvolanie), ktorý sa šíri vzduchom, narazí na nejakú prekážku, odrazí sa od nej (ako napríklad lopta od steny)

a vracia sa naspäť.

Kvíz: „Ako znie ozvena?“

Vypočuj si skladbu talianskeho skladateľa z obdobia renesancie (asi pred 500 rokmi)

Orlanda di Lassa „Echo“ a sluchom zisti ako v nej znie ozvena.

Prečítaj si pozorne kvízovú otázku, porozmýšľaj, prihlás sa a prečítaj správnu odpoveď.

Kvízová otázka: **„Ako silno znie ozvena?“**

- A. **Ozvena znie** silnejšie ako zvolanie.
- B. **Ozvena znie** slabšie ako zvolanie.
- C. **Ozvena znie** rovnako silno ako zvolanie.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, hudobná videoprodukcia

Hudobná hra na ozvenu

Úlohy pre žiakov:

Rozdeľte sa s pomocou pána učiteľa na dve skupiny spevákov.

Prvá skupina bude spievať úseky skladby zapísané **VEĽKÝMI PÍSMENAMI** silnejšie.

Druhá skupina bude spievať úseky skladby zapísané **malými písmenami** slabšie, teda bude prvej skupine robiť ozvenu.

POVEDALI MNOHÍ / povedali mnohí / ŽE UŽ PÔJDU S NAMI / že už pôjdu s nami/

A TERAZ SI TÚTO / a teraz si túto / HUDÚ SO SVRČKAMI / hudú so svrčkami /

Pridajte k spevu plieskanie a tleskanie (prvá skupina hrá silnejšie a druhá skupina hrá slabšie)

POVEDALI MNOHÍ / povedali mnohí / **ŽE UŽ PÔJDU S NAMI** / že už pôjdu s nami/

pl tl pl tl / pl tl pl tl / **pl tl pl tl** / pl tl pl tl
/

A TERAZ SI TÚTO / a teraz si túto / **HUDÚ SO SVRČKAMI** / hudú so svrčkami
/

pl tl pl tl / pl tl pl tl / **pl tl pl tl** / pl tl pl tl
/

Obe skupiny žiakov si navzájom vymenia úlohy

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač

Pouč sa: Ľudský hlas – informácie o ľudskom hlase a správnom spôsobe jeho používania pri speve

Úlohy pre žiaka:

Prečítaj si informácie o ľudskom hlase, pozri si obrázky a video, over si pravdivosť informácií

Informácia č. 1: **Hlas každého človeka je iný** podobne ako každý človek má inú tvár alebo iné odtlačky prstov.

Overenie informácie č. 1 hrou „Uhádni, kto to hovorí a spieva.“

Návod na hru:

- 1) Všetci žiaci si posadajú na stoličky do polkruhu
- 2) Všetci žiaci si zatvoria oči ako pri hre na skrývačku. (Kto sa pozrie, ten bude z hry vylúčený.)
- 3) Pán učiteľ si vyberie jedného žiaka tak, že ukazovadla mu položí na rameno.
- 4) Vybraný žiak otvorí oči, potichu sa postaví, zoberie si od učiteľa papier s vytlačeným textom a potichúčky prejde za ostatných žiakov sediacich so zatvorenými očami.
- 5) Vybraný žiak si text na papieri dobre prezrie a potom ho nahlas prečíta.

Milé kamarátky a milí kamaráti!

Dnes sa vám predstavím prostredníctvom svojho hlasu. Zaspievam vám známu pesničku.

Prajem vám príjemný umelecký zážitok.

- 6) Potom si žiak vyberie jednu z piesní, ktorých slová sú vytlačené na papieri a zaspieva ju.

Napríklad:

KOHÚTIK JARABÝ

A OKOLO LEVOČI

A DZE IDZEŠ, HELENKO

NEĎALEKO OD TRENČÍNA

KAPURA, KAPURA

A JA TAKA DZIVOČKA

IŠEU MACEK

JOJ, MAMO

ÚSMEV

ÓDA NA RADOST'

(Poznámka: Žiak môže zaspievať aj ktorúkoľvek inú pieseň, ktorú dobre pozná a vie ju naspamäť .)

7) Potom sa žiak, ktorý sa predstavil postaví pred ostatných a opýta sa ich: Kto uhádne moje meno?

8) Ostatní žiaci sa so zatvorenými očami hlásia a ten z nich koho vyvolá, mu odpovie.

9) Keď niektorý z vyvolaných žiakov uhádne meno, tak všetci otvoria oči a hra môže začať odznova

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, papier s textom na čítanie a slovami piesní

Informácia č. 2: Ináč znejú mužské hlasy a ináč znejú ženské hlasy

Overenie informácie č. 2

Overiť si to môžeš každý deň keď sa započúvaš do rozhovoru dospelých ľudí. Keď pritom zatvoríš oči, veľmi ľahko sluchom rozoznáš, kedy hovorí muž a kedy žena.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač

Informácia č. 3:

Niektorí speváci dokážu spievať vysoké tóny.

Niektorí speváci dokážu spievať nízke (hlboké) tóny.

Niektorí speváci dokážu spievať tóny strednej výšky.

Podľa toho sa rozdeľujú ženské hlasy na:

soprán = vysoký ženský hlas

mezzosoprán = stredný ženský hlas

alt = hlboký ženský hlas

Mužské hlasy sa rozdeľujú na:

tenor = vysoký mužský hlas

barytón = stredný mužský hlas

bas = hlboký mužský hlas

Overenie informácie č. 3

Vyhľadaj na webe slová soprán, mezzosoprán, alt, tenor, barytón, bas a vypočuj si hudobné ukážky.

Informácia č. 4:

Keď spieva jeden spevák alebo jedna speváčka nazýva sa to „sólo“.

Keď spieva viac ako desať spevákov nazýva sa to „zbor“.

Spevácky zbor môže byť:

- dětský

- ženský

- mužský

- miešaný

Overenie informácie č. 4

Vyhľadaj na webe rôzne spevácke zbory a vypočuj si hudobné ukážky.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, počítač s internetovým pripojením

Informácia č. 5:

Ak chceš pekne spievať, musíš správne dýchať.

Správny nádych sa robí nosom smerom do brucha (hovorí sa tomu bráničné alebo medzireberné dýchanie).

Správny výdych sa robí ústami.

Vydychovať treba pomaly, aby nám dych vydržal čo najdlhšie.

Overenie informácie č. 5 - cvičenie na správny nádych a správny výdych

- 1) Uvoľníme svalstvo dvíhaním ramien a ich spúšťaním dole.
- 2) Ramená necháme uvoľnené (ruky visia voľne vedľa tela) .
- 3) Pomaly sa nadychujeme nosom (ako keď ovoniavame kvet) , pričom vzduch smerujeme do brucha a plecيا vôbec nedvíhame.
- 4) Keď sme sa naplno nadýchli, dych asi na 4 sekundy zadržíme.
- 5) Pomaly vydychujeme ústami, ako keby sme chceli na jedno nadýchnutie postupne sfúknuť plameň z desiatich sviečok na narodeninovej torte.

Informácia č. 6:

Ak chceš , aby tvoj hlas znel naplno a mal sýtu farbu, musíš tón, ktorý vznikol v hrdle nasmerovať hore do hlavovej a nosovej dutiny. Tam sa krásne rozozvučí a až potom ide ústami von.

Pri speve sa snaž tváriť, ako keby si sa usmieval.

Overenie informácie č. 6

Vyskúšaj si to na známych piesňach spolu s klavírnym doprovodom pána učiteľa.

Pomôcky: texty aj obrázky zobrazované cez dataprojektor pripojený na počítač, klavír

LITERATÚRA

<http://img.topky.sk/160120.jpg>

<http://www.pouzimerozum.sk/wp-content/uploads/baby-chimpanzee-300x264.jpg>

<http://www.nasepodkonice.sk/wp-content/uploads/2013/05/bernsky-salasnicky-pes.jpg>

http://www.lidlmusic.sk/fotky12419/fotos/_vyr_863yamaha_c-40.png

<http://mujweb.cz/rejlek/images/TrubkaP.jpg>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/50/Snare_drum_-_Vladimir_Morozov.jpg

http://www.ehudobniny.sk/fotky16485/fotos/_vyrn_943Stagg-VN-44-husle.jpg

<http://logio.softwarehosting.cz/wp-content/uploads/2014/01/1655702-vlak-954.jpg?w=150>

<http://im9.cz/sk/iR/importprodukt-orig/c1e/c1eaf8d84fb0ed0c1a4d1e498ebd5696--mmf250x250.jpg>

<http://cdn.homedit.com/wp-content/uploads/2012/08/kitchenaid-mixer-90th-anniversary-stand-mixer.jpg>

<http://biblestudyoutlines.org/wp-content/uploads/2012/10/mouth.jpg>

<http://hakeme.pl/images/tutorials/1675/nos-16.jpg>

<http://healthsciencedegree.info/neck-clipart/>

<http://nodeli.files.wordpress.com/2003/10/1104099159.jpg>

<http://www-tc.pbs.org/food/files/2012/07/History-of-Ice-Cream-1.jpg>

<http://unrestrictedstock.com/wp-content/uploads/hotel-hospitality-hot-soup-meal-dinner-bowl-free-stock-vector.jpg>

http://img.cas.sk/img/8/640x360/1542588_voda-mineralka.jpg?time=1360066375&hash=c7a5e7189760b3442f8c3405743d0de2

http://www.nahuby.sk/images/fotosutaz/2010/07/06/Gryllus-campestris/orthe_jan_211684.jpg

http://www.supermusic.sk/obrazky/257_elan2.jpg

<http://www.fitbie.com/sites/default/files/wall-ball-c-ex.jpg>

<http://www.nidustheatrearts.co.uk/UserFiles/Image/CHOIR%20COMPRESSED.jpg>

<http://www.singers.com/group/images/SaintMarysCollegeWomensChoir.jpg>

http://www.fullerton.edu/arts/images/Music/Titan_Mens2010.jpg

<http://www.lucnica.sk/content/images/b4b397baca894d2ef3dd33f01a9d6263.jpg>